

УДК 343.976:343.575:343.985

doi: <https://doi.org/10.33270/01201174.61>

Брисковська О. М. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6902-9969>;

Грига М. А. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4561-712X>

Актуальні проблеми протидії незаконному обігу наркотичних засобів з використанням мережі Інтернет

Мета статті – на підставі аналізу науково-теоретичних поглядів учених, результатів дослідження міжнародних організацій у сфері запобігання та протидії обігу наркотиків у мережі Інтернет, сформувані наукове тлумачення поширення та розповсюдження наркотичних засобів, психоактивних речовин і прекурсорів з використанням мережі Інтернет як інструменту для досягнення злочинної мети, на підставі отриманих даних окреслити можливі шляхи мінімізації розповсюдження їх в інтернет-просторі. **Методологічне підґрунтя** наукової статті становить цілісна й узгоджена система методів, що дала змогу на належному рівні проаналізувати предмет дослідження, зокрема було використано наукові методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції. Теоретичним підґрунтям цієї публікації стали праці українських й іноземних учених, присвячені аспектам протидії наркозлочинності в мережі Інтернет, творче осмислення яких дало підстави для обґрунтованих висновків. **Наукова новизна** публікації полягає в системному аналізі найпоширеніших способів розповсюдження наркотиків, психоактивних речовин, наркотичних засобів та їх аналогів через мережу Інтернет. На підставі здійсненого аналізу встановлено, що успішне запобігання розповсюдженню наркотиків через мережу Інтернет, їх викриття є рідкісним явищем. Визначено проблеми протидії незаконному обігу наркотичних засобів через мережу Інтернет. Окреслено напрями діяльності щодо виявлення злочинних посягань, пов'язаних із їх збутом через мережу Інтернет. Констатовано, що внаслідок удосконалення технічних пристроїв для користування Інтернет-можливостями вдосконалюють і способи вчинення таких злочинів. Тому для протидії їм доцільно залучати фахівців, які мають відповідні спеціальні знання та професійні навички в галузі комп'ютерних технологій з умінням виявляти ознаки наркозлочинів у мережі Інтернет, розпізнавати нові способи та можливості застосування сучасних засобів для їх учинення. **Висновки.** Реальна протидія розповсюдженню психоактивних речовин, наркотичних засобів та їх аналогів у мережі Інтернет можлива лише за умови сприйняття такого явища як системного, що охоплює комплекс організаційних, соціальних, економічних та інших заходів. Для протидії розповсюдженню психоактивних речовин, наркотичних засобів та їх аналогів питання способів і механізмів їх реалізації в мережі Інтернет потребує постійного моніторингу для прогнозування та попередження таких кримінальних правопорушень.

Ключові слова: мережа Інтернет; інтернет-користувач; «онлайн-дилер»; наркоторгівля; розповсюдження; наркотичні засоби; психоактивні речовини; протидія.

Вступ

Річний обсяг доходів від торгівлі наркотиками посідає друге місце після торгівлі зброєю і становить 400 млрд доларів США, випередивши торгівлю нафтою (Chernysh, 2012, р. 207). Це засвідчує глобальний характер цієї проблеми та змушує владні органи всіх держав і міжнародних організацій постійно вдосконалювати механізми протидії цьому ганебному явищу як на національному, так і на міжнародному рівні.

В умовах сьогодення на тлі глобальної інформатизації суспільства й активного впровадження новітніх технологій в усі сфери життєдіяльності людини збут наркотиків «з рук у руки» вже майже не практикують. Зловмисники, використовуючи надбання сучасних технологій, постійно вдосконалюють свою злочинну діяльність, переводять її на нові рівні. В Україні,

як і у світі загалом, наркозлочинність активно реалізується через мережу Інтернет, смартфони, мобільні месенджери та спеціальні додатки для розповсюдження психоактивних речовин, наркотичних засобів та їх аналогів. Привертає увагу стрімке поширення цього явища серед дітей та молоді як основної вікової групи користувачів всесвітньої мережі, адже Інтернет є потужним інструментом впливу на свідомість підліткової та молодіжної аудиторії, яку нескладно підкупити на нав'язану інформацію (Sivchuk, 2019, р. 97; Starchenko, 2020, р. 34).

Міжнародний комітет ООН з контролю за наркотиками визначив три основні способи незаконного використання інформаційних технологій під час здійснення наркозлочинності: 1) розповсюдження за допомогою ЗМІ матеріалів, що підбурюють до вживання наркотиків;

2) поширення за допомогою мережі Інтернет інструкцій щодо вживання та виготовлення наркотиків (мережа переповнена інструкціями з виробництва й споживання наркотиків, переважно синтетичних препаратів нових поколінь (Stupnyk, & Kohut, 2014, p. 227); 3) мережа Інтернет як ринок товарів і засіб збуту наркотичних речовин.

Тенденція до переходу наркозлочинності у віртуальний простір є вкрай небезпечною, адже він не має кордонів і вирізняється транснаціональним характером ("Responding to Transnational Crime", 2013). Замовлення наркотиків, відправлення їх та легалізація отриманих від незаконного обігу наркотиків коштів можуть відбуватися в абсолютно різних точках планети. Мережа Інтернет є комунікативним полем, її активно використовують як інтерактивний інформаційний канал, а сприяє цьому анонімність інтернет-користувачів й «онлайн дилерів», а тому їх кількість збільшилася не тільки в Україні. В умовах пандемії коронавірусу перехід значної частини суспільних контактів в інтернет-простір, що стосується й наркозлочинності, лише посилюється, про що йдеться в щорічному звіті ООН ("World Drug Report", 2020).

Негативні наслідки, спричинені цим явищем, не тільки перешкоджають прогресивному, поступальному розвитку суспільства, а й становлять серйозну загрозу інтересам національної безпеки країни.

Деякі напрями протидії наркозлочинності в мережі Інтернет досліджували такі українські вчені: Т. М. Виноградська, А. І. Гуров, В. В. Зимовець, М. Г. Когут, В. Н. Кузьмінов, О. Литвак, А. І. Рокітов, М. В. Салтевський, І. В. Смирнова, Я. В. Ступник, Р. Ф. Черниш, Н. Г. Шешера та ін. Вивчали цю тематику й іноземні науковці, зокрема: С. Дафі та Р. Т. Куп (Duffy, & Coupe, 2019), Р. Домінгез (Dominguez, 2015), Л. Джіомоні, Р. В. Гундур та Е. Чікес (Giommoni, Gundur, & Cheekes, 2020), С. Макензі (Mackenzie, 2020), Р. С. Хансен (Hansen, 2003), К. Чін (Chin, 2015) та ін.

В опублікованих працях увагу зосереджено на різних аспектах протидії та обігу наркотиків з використанням мережі Інтернет. З огляду на постійне оновлення способів і механізмів вчинення цих кримінальних правопорушень в умовах стрімкого вдосконалення інформаційних технологій, вивчення сучасних проблем протидії наркозлочинності в мережі Інтернет і напрямів діяльності щодо виявлення таких злочинів та шляхів їх мінімізації залишається вкрай актуальним та затребуваним.

Мета і завдання дослідження

Мета цієї статті – на основі аналізу науково-теоретичних поглядів учених, результатів дослідження міжнародних організацій у сфері

запобігання і протидії обігу наркотиків у мережі Інтернет сформувати тлумачення розповсюдження наркотичних засобів, психоактивних речовин і прекурсорів з використанням мережі Інтернет як інструменту для досягнення злочинної мети й на підставі отриманих даних окреслити можливі шляхи мінімізації їхнього розповсюдження в інтернет-просторі.

Для реалізації поставленої мети необхідно було виконати такі завдання:

- проаналізувати найпоширеніші способи розповсюдження наркотиків, психоактивних речовин, наркотичних засобів та їх аналогів з використанням мережі Інтернет;

- визначити проблеми протидії незаконному обігу наркотичних засобів через мережу Інтернет;

- окреслити напрями діяльності щодо виявлення злочинних посягань, пов'язаних зі збутом їх через мережу Інтернет;

- запропонувати шляхи мінімізації незаконного обігу наркотичних засобів через мережу Інтернет;

- обґрунтувати, що для прогнозування та попередження таких кримінальних правопорушень доцільно залучати фахівців у галузі комп'ютерних технологій з навичками виявлення ознак наркозлочинів у мережі Інтернет для розпізнання нових способів і можливостей застосування сучасних засобів для їх учинення.

Виклад основного матеріалу

Нині Інтернет, маючи практично необмежені інформаційно-комунікативні можливості, використовують наркоугруповання як потужний інструмент просування на ринку свого забороненого товару. Із цією метою в мережі активно рекламують психоактивні речовини й наркотичну субкультуру, психоделічну філософію. На сайтах пронаркотичного спрямування розміщено чимало текстів з описом різних видів наркотичних засобів і психотропних речовин, рецептів їх виготовлення, виробництва та споживання. Надають навіть поради, як поводитися під час затримання працівниками правоохоронних органів за зберігання та перевезення наркотиків (Kuzminov, & Serdiuk, 2002). Інтернет – це потужний інструмент для впливу на свідомість підліткової та молодіжної аудиторії.

На найпопулярніших пронаркотичних сайтах є «чат-кімнати» – інтерактивні сторінки, на яких можна спілкуватися в реальному часі на теми, що найбільше цікавлять споживачів наркотиків (вартість, де дістати, як спожити). Спілкування відбувається без жодних обмежень. Крім того, є численні тематичні мережеві конференції з допомогою електронної пошти, соціальних мереж. Отже, Інтернет використовують як інтерактивний анонімний інформаційний канал,

що надає можливість наркодилерам майже без ризику для себе пропонувати товар для реалізації (Zymovets, Smyrnova, & Chuvyrin, 2007, p. 63).

Відомості про адреси інтернет-ресурсів реалізаторів наркотичних речовин і психотропних засобів споживачі отримують або від інших осіб з досвідом придбання в такий спосіб, або знаходять таку інформацію, наприклад, у відповідних написах графіті («шишки», «сіль», «фен» «картель», «спайс» тощо), нанесених на стінах будинків, поблизу торговельних центрів, пунктів продажу води, входів у метро, підземні переходи, на парканах біля навчальних закладів, шкіл, коледжів, професійних училищ та в інших людних місцях. Споживачам наркотичних засобів не потрібно особисто шукати розповсюджувачів наркотиків і спілкуватися з ними, домовлятися про зустрічі. Достатньо знайти на стіні графіті з інформацією про канал-месенджер для смартфонів або спеціальний сайт і зробити замовлення. У такий спосіб відбувається безконтактний збут наркотичних засобів.

Спілкування можливе у режимі онлайн через програми Skype, Viber, WhatsApp, так і шляхом інтернет-листування у форумах (чатах), соціальних мережах (Facebook, Twitter, Instagram тощо).

«Онлайн-дилер» інформує про місце отримання наркотиків, розмір і спосіб оплати шляхом відправлення текстової інформації чи фотографії про місце приховання пакета з наркотиком («закладки» або «кладу») через Інтернет чи SMS-повідомлення, зрідка трапляються випадки розмови телефоном. «Закладки» наркотиків збувальники залишають у найрізноманітніших місцях: як на вулиці (біля гаражів, у шинах, під сходами, під каменем чи цеглиною, біля рекламного щита, під парканом у клумбах тощо), так і в приміщеннях, (електричному або пожежному щитку, поштовому ящику, батареї опалення в під'їзді, покинутих недобудовах тощо). Наркаторговці для збуту наркотиків використовують і послуги пошти та кур'єрських служб.

«Онлайн-дилер» через SMS-повідомлення надає секретний код ваучера телефонного номера для здійснення банківського переказу на зазначений рахунок. Наркаторговці маскують в адресах підставні акаунти, оплати знеособлені, «гаманці», куди переводять кошти, рахунки часто знаходяться в інших країнах.

Так, ОСОБА_1, перебуваючи в м. Харкові, для власного вживання вирішив придбати особливо небезпечний наркотичний засіб, обіг якого заборонений – меткатинон (ефедрон). Використовуючи мережу Інтернет, ОСОБА_1 зайшов в інтернет-ресурс «Курнуть.нет» і в не встановленої під час досудового слідства особи замовив цей наркотичний засіб, після чого за

допомогою пристрою для здійснення простих фінансових операцій «Ізипей» перевів кошти на рахунок інтернет-магазину. Своєю чергою не встановлена під час досудового слідства особа через месенджер Telegram повідомила останньому місцезнаходження наркотичного засобу, а саме АДРЕСА_1. Відповідно до чинного законодавства, суд визнав винним ОСОБА_1 у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 309 КК України, і призначив йому покарання у вигляді штрафу ("Vyroky Leninskoho", 2018).

Загалом необхідно зазначити, що злочинна діяльність у сфері незаконного наркобізнесу є складною, структурованою, вирізняється вчиненням наркотичних злочинів із кваліфікуючими й особливо кваліфікуючими ознаками, що виявляються в діяльності груп осіб за попередньою змовою, організованих груп і злочинних організацій стосовно наркозасобів у великих й особливо великих розмірах з міжнародними й транснаціональними зв'язками (Zymovets, Smyrnova, & Chuvyrin, 2007, p. 65).

Правоохоронні органи країн Євросоюзу традиційно зосереджують увагу на виявленні та знешкодженні каналів поставок наркотиків на європейський ринок.

Під час операції з протидії наркобізнесу, що здійснювали правоохоронні органи Німеччини та Нідерландів за інформаційної підтримки Європолу та Євроюсту, припинено діяльність кримінальної структури, причетної до контрабанди наркотиків і легалізації доходів, одержаних від наркобізнесу. Розслідування було розпочато у вересні 2018 року й стосувалося організованого злочинного угруповання, до складу якого входили громадяни Афганістану та Нідерландів. Наркотики постачали поштовим каналом із Нідерландів до Німеччини, розрахунки здійснювали через Інтернет з використанням криптовалют. Продаж наркотиків здійснювали через сайти мережі «DARKNET». Замовники в Німеччині отримували листи та посилки на різні адреси, потім пересилали їх до інших країн. Кримінальне угруповання оперувало такими речовинами, як амфетаміни, МДМА, кокаїн і героїн. Загалом правоохоронні органи країн ЄС визнають, що розповсюдження наркотиків через мережу «DARKNET» становить нову загрозу, яка набуває дедалі ширших масштабів (Beseda, 2019, p. 23).

Організованим характером вирізняється і злочинна діяльність, пов'язана з торгівлею наркотиками в Україні. Наприклад, працівники Управління протидії кіберзлочинам у Харківській області спільно з Головним слідчим управлінням Нацполіції та поліцейськими Харківщини викрили злочинне угруповання в торгівлі наркотичними та психотропними речовинами в мережі Інтернет.

До такої діяльності причетні 17 громадян. Організатор – 23-річний харків'янин. Фігуранти створили власний вебсайт і канал у месенджері з продажу наркотиків, які розповсюджували на території Харківської, Київської та Сумської областей методом «закладок». Зловмисники закупували «оптові» партії наркотичних речовин, які фасували та перепродавали. Обороти продажів становив від 5 до 10 кг на місяць. Гроші від покупців отримували на анонімні гаманці електронної платіжної системи, які згодом конвертували в криптовалюту Bitcoin та обігріювали в пунктах обміну валют ("Kiberpolitsiia vykryla", 2020).

Столична поліція також викрила велику мережу інтернет-торгівлі наркотиками та лабораторію, у якій щомісяця виготовляли до 100 кг психотропних речовин. Головний організатор мережі – мешканець Києва, який напередодні намагався виїхати за межі нашої держави, за припущеннями поліцейських – для організації мережі збуту наркотиків за кордоном. Інші учасники групи – мешканці Чернігова, Києва та Київської області. Встановлено, що зловмисники налагодили збут через інтернет-магазини, які працювали на інтернет-платформах оголошень і месенджерів. Мережа магазинів була однією з найбільших постачальників психотропів в Україні ("Po 100 kilo", 2020).

Попри те, що наркоторгівля в мережі Інтернет є доволі поширеним явищем, у нашої держави діяльність правоохоронних органів у напрямі протидії таким організованим злочинам, а також їхня правова кваліфікація передбачають чимало ускладнень. Вивчення цього питання засвідчило, що як науковці, так і законодавець не приділяють достатньо уваги розв'язанню проблем, пов'язаних з наркоторгівлею в мережі. Такі прогалини негативно позначаються як на правозастосовній практиці, так і на організації міжвідомчої протидії та профілактиці віртуального наркобізнесу. До зазначених недоліків системи протидії незаконної діяльності в мережі Інтернет слід додати також брак конкретних алгоритмів розслідування злочинів у цій сфері, обмежену кількість кваліфікованих фахівців, які могли б ефективно розслідувати такі злочини, низький рівень технічного забезпечення та висока латентність інтернет-наркобізнесу.

Загалом можна виокремити такі основні проблеми протидії незаконному обігу наркотичних засобів через мережу Інтернет:

1. Наркобізнесмени щороку створюють нові синтезовані препарати, які офіційно не є наркотиками і ще не внесені до переліку заборонених. А тому не завжди є можливість затримати тих дилерів, які торгують такими речовинами ("Sil" і "spaisy", 2020).

2. Групи наркобізнесу приховують електронну інформацію про постачання незаконних партій наркотиків шляхом кодування електронних послань і використання неконтрольованих засобів електронного зв'язку (Stupnyk, & Kohut, 2014, p. 229);

3. Відмивання доходів від наркобізнесу за допомогою електронних переказів. Поява нових світових ринків акцій, облігацій, ф'ючерсів, валюти й інших цінних паперів розширює коло операцій, що здійснюються за допомогою електронних засобів швидко, легко й таємно переміщувати світом значні суми грошей. Використання смарткарт й онлайн-механізмів здійснення банківських операцій обмежує особисті контакти між співробітниками банків і клієнтами, а отже, знижує дієвість механізмів перевірки законності фінансової діяльності (Voloshchuk, 2011, p. 15).

Інтернет володіє трьома специфічними властивостями, які можуть сприяти відмиванню грошей: вільним доступом, анонімністю відносин між клієнтом і фінансовою установою, високою швидкістю здійснення електронних угод (Smyrnova, & Chuvyrin, 2010).

3 метою виявлення ознак наркозлочинів у мережі Інтернет до працівників кіберполіції висувають спеціальні вимоги (здібності, уміння) як у сфері інформаційних технологій, так і в галузі медицини, а саме: досконале вміння проводити комп'ютерну розвідку; моніторинг і системний аналіз у мережі Інтернет; розумітися на контент-аналізі; уміти використовувати анонімайзери та VPN з'єднання; уміти досконало користуватися звичайними браузером і торрбраузером; мати заздалегідь вигадані та закодніровані акаунти в соціальних мережах (Facebook, YouTube, Instagram, LinkedIn, Google+, Twitter, MySpace, NowPublic, iWiW, reddit, а також заборонені в нашої державі ВКонтакте та Однокласники) і месенджерів (Skype, Miranda, Telegram, Signal, ICQ, Wickr, iMessage, Ping, WhatsApp Messenger, Viber, ChatSecure, QIP, Cryptocat та інші); володіння спеціальними знаннями про сучасні технології; наявність потужного розвідувального потенціалу; уміння користуватися сучасними платіжними засобами, додатками та платформами (зокрема криптовалютами); наявність зв'язків у хакер-середовищах і наркоспівтовариствах; уміння розпізнати ознаки наркозлочинів; уміти розпізнавати нові способи та сучасні засоби вчинення наркозлочинів; розумітися на хімічних назвах наркотиків, які належать до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; розумітися на слензі наркоманів і наркозлочинців; розпізнавати й виявляти інші злочини в мережі Інтернет. Виклик сьогодення актуалізує необхідність удосконалення

інформаційно-технічних і технологічних навичок, умінь і знань оперативних працівників Національної поліції України під час виявлення наркозлочинів у мережі Інтернет (Andrusenko, & Pashaiev, 2018). У ст. 99 КПК України зазначено, що документ – це спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, що можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюють під час кримінального провадження. Тому доцільно використати інформацію, що міститься на вебсторінках для можливості встановлення обставин, що підлягають доказуванню. Щоб задокументувати інформацію щодо поширення наркотичних засобів, на практиці розроблено механізми фіксації вмісту вебсторінок, які мають фрагментарний (поодинокий) характер і потребують удосконалення: 1) подання рапорту працівником оперативного підрозділу разом із роздруківкою вебсторінки через браузер чи з використанням функції Print Screen; 2) огляд вебсторінки самостійно чи із залученням спеціаліста та складання протоколу огляду; 3) скерування запиту до відповідного провайдера щодо змісту вебсторінки; 4) використання можливостей сучасних техніко-криміналістичних експертиз (комп'ютерної техніки та програмних продуктів, інформаційно-комп'ютерної, телекомунікаційних систем і засобів) (Priakhin, 2017, p. 86). У ч. 2 ст. 84 КПК України зазначено, що процесуальними джерелами доказів можуть бути показання, речові докази, документи та висновки експертів. Документування протиправних діянь, пов'язаних із використанням можливостей мережі Інтернет для розповсюдження наркотиків, на практиці доцільно проводити одночасно з методиками виявлення «традиційних» злочинних посягань, пов'язаних зі збутом наркотиків. У цьому випадку основними напрямками діяльності є встановлення:

1) фактів:

– розповсюдження незаконної інформації щодо реалізації наркотиків за допомогою мережі Інтернет;

– спілкування продавця з приводу збуту наркотиків за допомогою мережі Інтернет з покупцями;

– незаконного збуту наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

2) схем оплати за придбані наркотики;

3) осіб, причетних до:

– отримання коштів та їх рахунки;

– розміщення інформації в мережі Інтернет;

– розповсюдження «закладок» і збуту наркотиків;

4) обставин, що сприяють учиненню злочинів такої категорії.

Наукова новизна

У публікації здійснено системний аналіз найпоширеніших способів розповсюдження наркотиків, психоактивних речовин, наркотичних засобів та їх аналогів з використанням мережі Інтернет. Встановлено, що запобігання розповсюдженню наркотиків через Інтернет та викриття є надзвичайно складним завданням. Окреслено проблеми протидії незаконному обігу наркотичних засобів через мережу Інтернет, напрями діяльності щодо виявлення злочинних посягань, пов'язаних із їх збутом через мережу. Доведено, що удосконалення технічних пристроїв для користування Інтернет-ресурсами стимулює вдосконалення способів учинення таких злочинів, а тому для протидії їм доцільно залучати фахівців, які мають відповідні спеціальні знання та професійні навички в галузі комп'ютерних технологій, уміння виявляти ознаки наркозлочинів у мережі Інтернет і розпізнавати нові способи й можливості застосування сучасних засобів для їх учинення.

Висновки

Реальна протидія розповсюдженню психоактивних речовин, наркотичних засобів та їх аналогів у мережі Інтернет можлива лише за умови, коли такі кримінальні правопорушення будуть розглядати як системне явище, що охоплює комплекс організаційних, соціальних, економічних та інших проблем.

Убачається за необхідне постійне вивчення способів і механізмів їх учинення в мережі для прогнозування та попередження таких кримінальних правопорушень.

Документування протиправних діянь, пов'язаних з використанням можливостей мережі Інтернет для розповсюдження наркотиків, на практиці доцільно проводити одночасно з методиками виявлення «традиційних» злочинних посягань, пов'язаних зі збутом наркотиків, зокрема встановлення фактів збуту наркотичних засобів через мережу Інтернет, схем оплати за придбані наркотики, осіб які вчиняють такі злочини, й обставин, що сприяють їх учиненню.

Необхідно залучати фахівців, які мають відповідні спеціальні знання та професійні навички в галузі комп'ютерних технологій, виявлення ознак наркозлочинів у мережі Інтернет, а також розпізнавати нові способи й можливості застосування сучасних засобів для їх учинення.

REFERENCES

- "Sil" i "spaisy" na kozhnomu rozi: v Ukraini vse chastishe narkotyky prodaiut cherez internet ["Salt" and "spices" on every corner: in Ukraine, drugs are increasingly sold online sait]. *Sait informatsoho ahentstva "Unian", Website of the News agency "UNIAN"*. Retrieved from <https://www.unian.ua/society/22464-sil-i-spaysi-na-kozhnomu-rozi-v-ukrajini-vse-chastishe-narkotiki-prodayut-cherez-internet.html> [in Ukrainian].
- Andrusenko, S.V., & Pashaiev, A.Z. (2018). Vyivlennia oznak narkozlochyniv u merezhi internet shliakhom konfidentsiinoho spivrobitnytstva [Detection of signs of drug crimes on the Internet through confidential cooperation]. *Aktualni pytannia operativno-rozshukovoi protydii zlochynam, Topical issues of operational and investigative counteraction to crimes: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* (pp. 54-57). Odesa [in Ukrainian].
- Beseda, D.V. (2019). Mizhnarodne spivrobitnytstvo pravookhoronnykh orhaniv krain-chleniv Yevropeiskoho Soiuzu ta kompetentnykh mizhuriadovykh orhanizatsii. Provedennia spilnykh operatsii z protydii orhanizovanii zlochynnosti [International cooperation of law enforcement agencies of the European Union member states and competent intergovernmental organizations. Conducting joint operations to combat organized crime]. *Internauka, Interscience*, 2, 20-27. doi: 10.25313/2520-2308-2019-2-4890 [in Ukrainian].
- Chernysh, R.F. (2012). Diialnist mizhnarodnykh orhanizatsii shchodo prypynennia nezakonnoho obihu narkotychnykh zasobiv ta yii normativno-pravove zabezpechennia [Activities of international organizations to stop drug trafficking and its regulatory support]. *Pravo i suspilstvo, Law and society*, 6, 205-210 [in Ukrainian].
- Chin, K. (2015). Combating Drug Trafficking. *The Chinese Heroin Trade*, 220-246. doi: 10.18574/nyu/9781479895403.003.0009.
- Dominguez, R. (2015). The Strategies of the European Union against Drug Trafficking. *Drug Trafficking, Organized Crime, and Violence in the Americas Today*, 395-411. doi: 10.2307/j.ctvx06wbh.26.
- Duffy, C., & Coupe, R.T. (2019). Detecting and Combating drug trafficking on the Internet. *Crime Solvability Factors*, 127-148. doi: 10.1007/978-3-030-17160-5_8.
- Giommoni, L., Gundur, R.V., & Cheekes, E. (2020). International Drug Trafficking: Past, Present, and Prospective Trends. *Oxford Research Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. doi: 10.1093/acrefore/9780190264079.013.470.
- Hansen, R.C. (2003). Data Preservation: An Effective Approach to Combating Internet Crime in the U.K. *SSRN Electronic Journal*. doi: 10.2139/ssrn.947371.
- Kiberpolitsiia vykryla zlochyne ugrupovannia u torhivli psykhotropamy cherez Internet [Cyberpolice exposes criminal group in trafficking in psychotropic substances via the Internet]. (2020). *Ofitsiyni sait "Kiberpolitsiia Ukrainy", Official site "Cyberpolice of Ukraine"*. Retrieved from <https://cyberpolice.gov.ua/news/kiberpolicziya-vykryla-zlochyne-ugrupovannia-u-torgivli-psykhotropamy-cherez-internet-8393/> [in Ukrainian].
- Kuzminov, V.N., & Serdiuk, A.A. (2002). Profilaktika narkotizma v globalnoy seti Internet [Drug prevention in the global Internet]. *Profilaktika narkomanii: organizatsionnye i metodicheskie aspekty, Drug prevention: organizational and methodological aspects*. I.P. Rushchenko (Ed.). Kharkov: Finart [in Russian].
- Mackenzie, S. (2020). Drug Trafficking. In *Transnational Criminology: Trafficking and Global Criminal Markets*, 21-36. doi: 10.2307/j.ctv17hm7xv.5.
- Po 100 kilo shchomisiasia: politisiia vykryla naibilshyi v Ukraini internet-mahazyn narkotykiv [100 kilos per month: the police exposed the largest online drug store in Ukraine] (2020). *Sait "Multymediina platforma inomovlennia Ukrainy "Ukrinform", Website "Multimedia platform of foreign broadcasting of Ukraine "Ukrinform"*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-kyiv/2887835-po-100-kilo-somisaca-policia-vikryla-najbilsij-v-ukraini-internetmagazin-narkotikiv.html> [in Ukrainian].
- Priakhin, Ye.V. (2017). Osoblyvosti vykorystannia slidchym informatsii, shcho poshyriuietsia cherez merezhu Internet [Features of the investigator's use of information disseminated through the Internet]. *Osnovni napriamy ta problemy protydii narkomanii, The main directions and problems of counteracting drug addiction: Proceedings of the Scientific and Practical round table* (pp. 85-88). Ivano-Frankivsk: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].
- Responding to Transnational Crime. (2013). *Combating Transnational Crime*, 272-278. doi:10.4324/9780203045572-22.
- Sivchuk, A.Ye. (2019). Profilaktika narkomanii nepovnotnikh: mizhnarodnyi dosvid [Prevention of juvenile addiction: international experience]. *Pravova pozytsiia, Legal position*, 1(22), 95-102. doi: 10/32836/2521-6473-2019-1-95-102 [in Ukrainian].
- Smyrnova, I.V., & Chuvin, D.E. (2010). Profilaktyka nezakonnoho narkospozhyvannia za dopomohoiu merezhi Internet v umovakh transformativnosti narkobiznesu [Prevention of illegal drug use via the Internet in the conditions of transformative drug business]. *Borotba z orhanizovanoiu zlochynnistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka), Fight against organized crime and corruption (theory and practice)*, 23, 67-75 [in Ukrainian].
- Starchenko, V.V. (2020). Aktualnye problemy borby s oborotom narkotikov s pomoshchiu Interneta i sposoby ikh resheniia [Actual problems of combating drug trafficking using the Internet and ways to solve them]. *Russko-aziatskiy yuridicheskii zhurnal, Russian-Asian Law Journal*, 1, 32-35. doi: 10.14258/ralj(2020)1.8 [in Russian].
- Stupnyk, Ya.V., & Kohut, M.H. (2014). Protydiia narkozlochynnosti v merezhi Internet: vyklyky sohodennia [Counteracting drug crime on the Internet: today's challenges]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu, Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 26, 226-230 [in Ukrainian].
- Voloshchuk, A.M. (2011). Derzhavno-pravova polityka v sferi protydii nezakonnomu obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rechovyn ta prekursoriv: zarubizhnyi dosvid [State and legal policy in the field of combating illicit trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances and precursors: foreign experience]. *Mytna sprava, Customs business*, 1, 8-17 [in Ukrainian].

Vyrok Leninskoho raionnoho sudu m. Kharkova vid 6 cherv. 2018 r. po spravi No. 642/1999/18 [Verdict of the Leninsky District Court of Kharkiv from June 6, 2018 in the case No. 642/1999/18]. Sait "Yedynyi derzhavnyi reestr sudovykh rishen", Site "Unified state register of court decisions". Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74502081> [in Ukrainian].

World Drug Report (2020). *United Nations Office on Drugs and Crime*. doi: 10.18356/c8bbbf82-en.

Zymovets, V.V., Smyrnova, I.V., & Chuvyrin D.E. (2007). Zapobihannia virtualnomu narkobiznesu v Internet: perspektyvy dlia Ukrainy [Prevention of virtual drug trafficking on the Internet: prospects for Ukraine]. *Borotba z orhanizovanoi zlochynnstiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka), Fight against organized crime and corruption (theory and practice)*, 16, 59-69 [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- «Сіль» і «спайси» на кожному розі: в Україні все частіше наркотики продають через інтернет. *Інформаційне агентство «Уніан»*: [сайт]. URL: <https://www.unian.ua/society/22464-sil-i-spaysi-na-kojnomo-rozi-v-ukrajini-vse-chastihe-narkotiki-prodayut-cherez-internet.html>.
- Андрусенко С.В., Пашаев А.З. Виявлення ознак наркозлочинів у мережі інтернет шляхом конфіденційного співробітництва. *Актуальні питання оперативно-розшукової протидії злочинам*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 19 жовт. 2018 р.). Одеса, С. 54–57.
- Беседа Д.В. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів країн-членів Європейського Союзу та компетентних міжурядових організацій. Проведення спільних операцій з протидії організованій злочинності. *Інтернаука*. 2019. № 2. С. 20–27. (Серія «Юридичні науки»). doi: 10.25313/2520-2308-2019-2-4890.
- Черниш Р. Ф. Діяльність міжнародних організацій щодо припинення незаконного обігу наркотичних засобів та її нормативно-правове забезпечення. *Право і суспільство*. 2012. № 6. С. 205–210.
- Chin K. Combating Drug Trafficking. *The Chinese Heroin Trade*. 2015. P. 220–246. doi: 10.18574/nyul/9781479895403.003.0009.
- Dominguez R. The Strategies of the European Union against Drug Trafficking. *Drug Trafficking, Organized Crime, and Violence in the Americas Today*. 2015. P. 395–411. doi: 10.2307/j.ctvx06wbh.26.
- Duffy C., Coupe R. T. Detecting and Combating drug trafficking on the Internet. *Crime Solvability Factors*. 2019. P. 127–148. doi: 10.1007/978-3-030-17160-5_8.
- Giommoni L., Gundur R. V., Cheekes E. International Drug Trafficking: Past, Present, and Prospective Trends. *Oxford Research Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. 2020. doi: 10.1093/acrefore/9780190264079.013.470.
- Hansen R. C. Data Preservation: An Effective Approach to Combating Internet Crime in the U.K. *SSRN Electronic Journal*. 2003. doi: 10.2139/ssrn.947371.
- Кіберполіція викрила злочинне угруповання у торгівлі психотропами через Інтернет. *Кіберполіція України*: [офіц. сайт]. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/news/kiberpoliczija-vykryla-zlochynne-ugrupovannya-u-torgivli-psychotropamy-cherez-internet-8393/>.
- Кузьминов В. Н., Сердюк А. А. Профилактика наркотизма в глобальной сети Internet. *Профилактика наркомании: организационные и методические аспекты*: итоговые материалы Междунар. проекта / сост. И. П. Рущенко. Харьков: Финарт, 2002. С. 141–149.
- Mackenzie S. Drug Trafficking. In *Transnational Criminology: Trafficking and Global Criminal Markets*. 2020. P. 21–36. doi: 10.2307/j.ctv17hm7xv.5.
- По 100 кіло щомісяця: поліція викрила найбільший в Україні інтернет-магазин наркотиків. *Мультимедійна платформа іномовлення України «Укрінформ»*: [сайт]. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-kyiv/2887835-ro-100-kilo-somisaca-policia-vikryla-najbilsij-v-ukraini-internetmagazin-narkotikiv.html>.
- Пряхін Є. В. Особливості використання слідчим інформації, що поширюється через мережу Інтернет. *Основні напрями та проблеми протидії наркоманії*: матеріали наук.-практ. круглого столу (Київ, 6 лют. 2017 р.). Івано-Франківськ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 85–88.
- Responding to Transnational Crime. *Combating Transnational Crime*. 2013. P. 272–278. doi: 10.4324/9780203045572-22.
- Сівчук А. Є. Профілактика наркоманії неповнолітніх: міжнародний досвід. *Правова позиція*. 2019. № 1 (22). С. 95–102. doi: 10.32836/2521-6473-2019-1-95-102.
- Смирнова І. В., Чувирін Д. Е. Профілактика незаконного наркоспоживання за допомогою мережі Інтернет в умовах трансформативності наркобізнесу. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2010. Вип. 23. С. 67–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2010_23_8.
- Старченко В. В. Актуальные проблемы борьбы с оборотом наркотиков с помощью Интернета и способы их решения. *Русско-азиатский юридический журнал*. 2020. № 1. С. 32–35. doi: 10.14258/ralj(2020)1,8.
- Ступник Я. В., Когут М. Г. Протидія наркозлочинності в мережі Інтернет: виклики сьогодення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Вип. 26. С. 226–230.
- Волощук А. М. Державно-правова політика в сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів: зарубіжний досвід. *Митна справа*. 2011. № 1. С. 8–17.
- Вирок Ленінського районного суду м. Харкова від 6 черв. 2018 р. у справі № 642/1999/18. *Єдиний державний реєстр судових рішень*: [сайт]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74502081>.
- World Drug Report. *United Nations Office on Drugs and Crime*. 2020. doi: 10.18356/c8bbbf82-en.
- Зимовець В. В., Смирнова І. В., Чувирін Д. Е. Запобігання віртуальному наркобізнесу в Інтернет: перспективи для України. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2007. Вип. 16. С. 59–69.

Стаття надійшла до редколегії 17.06.2020

Bryskovska O. – Ph.D in Law, Senior Research Fellow, Leading Research Fellow of the Scientific Laboratory on the Problems of Combating Crime of the Educational and Research Institute No. 1 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6902-9969>;

Hryha M. – Ph.D in Law, Senior Research Fellow of the Scientific Laboratory on the Problems of Combating Crime of the Educational and Research Institute No. 1 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4561-712X>

Current Problems of Combating Drug Trafficking Using the Internet

*The **purpose** of the article – based on the analysis of scientific and theoretical views of scientists, the results of research by international organizations in the field of prevention and counteraction to drug trafficking on the Internet, give a scientific understanding of the distribution and distribution of narcotic drugs, psychoactive, substances and precursors using the Internet as a tool to achieve criminal goals and on the basis of the obtained data to outline possible ways to minimize their spread in the Internet space. The **methodological basis** of the scientific article is a holistic and coherent system of methods, which allowed to properly analyze the subject of research, in particular, used scientific methods of analysis, synthesis, induction and deduction. The theoretical basis of this publication were the works of domestic and foreign scientists on aspects of combating drug crime on the Internet, the creative understanding of which allowed to draw sound conclusions. The **scientific novelty** of the publication lies in the systematic analysis of the most common ways of distributing drugs, psychoactive substances, drugs and their analogues via the Internet. Based on the analysis, it was found that the successful prevention of the spread of drugs via the Internet, their detection, today, is quite rare. Problems of counteracting illicit drug trafficking via the Internet have been identified. Areas of activity to detect criminal encroachments related to their sale via the Internet are outlined. With the improvement of technical devices for the use of Internet opportunities, the ways of committing such crimes are also improved. Therefore, in order to counter them, it is advisable to involve specialists who have the relevant special knowledge and professional skills in the field of computer technology with the ability to detect signs of drug crimes on the Internet, and identify new ways and opportunities to use modern tools to commit them. **Conclusions.** Real counteraction to the spread of psychoactive substances, drugs and their analogues on the Internet is possible only if the perception of such a phenomenon as systemic, covering a range of organizational, social, economic and other measures. To counter the proliferation of psychoactive substances, drugs and their analogues, the question of ways and mechanisms of their implementation on the Internet requires constant monitoring to predict and prevent such criminal offenses.*

Keywords: Internet; Internet users; «Internet dealers»; drug trafficking; distribution of narcotic drugs; psychoactive substances; counteraction.